

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
Na celý rok — 4 koruny — hal.
Na pol roka — 2 „ — „
Na štvrt roka — 1 „ — „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ:
JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novín
ohlasy a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového
nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa nazpáť nedávajú.

Ferrer.

Francesko Ferrer volal sa popredný freimaurer, anarchista, socialdemokrat a zakladateľ slobodnej školy Španielska, ktorý jeho učením, aké ohlasoval slovom a na písme, do najkrvavejšej revolúcie vohnal robotnícky ľud v meste Barcelona. Pohlíadnime bližšie,

čo ohlasoval Ferrer ?

«Všetkej sociálnej biedy jedinou príčinou je nerovné rozdelenie pozemkov, následkom čoho státisíce ľudí odsúdené sú ku hladovaniu, druhé státisíce zase ku práci a opovrzeniu. Toto ale zapríčiňuje *viera v Boha a jeho prostredníci, Kristus, cirkev a kňazi. Kňazi sú nebezpečnejší ako divé zvery*, bo oni už v detinskom veku otrávajú ľudí, aby nad nim panovať mohli cez celý život. *Panovníci, ktorí vydržiaujú vojsko, sú katovia ľudí. Vojakov týchto patentovných vrahov ľud ale predsa oslavuje.* Zástava neni nič iného, ako *barvistá handra*, symbolum biedy, vražedníctva a krvavého tyranstva. Zbraň proti tým treba obrátiť, ktorí ľud za vojakov berú. Všeobecný štrajk vojanský je jedinká odpoveď na vypovedanie vojny. Europejské mocnosti zo samej krvožižnosti mesačne toľko ľudí zavraždia, koľko hviezd je na nebi. Všetkú nespravodlivosť zakladajú na tú hlúpu a brutálnu fikciu, ktorú menujú *vlastou*. Zdieračstvo chudoby, zákon, nariadenia, policaj, žandarmeria, zálaře a šibenice zakladajú sa na pochope vlasti.»

Aké následky malo toto nebezpečné učenie.

Celé Španielsko podryté je revolúciou, ktorú šíria freimaureri, vodcovia socialdemokratov a

apoštoli slobodnej školy. V meste Barcelona v lete ako Španielsko začalo vojnu proti Kablyom, vypukla krvavá revolúcia. Socialdemokrati a anarchisti napadli kostoly a kláštory. Pálili, rabovali, mníchov a mníšky vraždili, po uliciach stavali barrikády, strielali na vojsko k zavedeniu poriadku vyslané, mestu a krajine na privátnom a verejnom majetku zapríčinili škody na milióny. Stá a stá ľudí prišlo pri tom o život. Španielská vláda k zavedeniu poriadku nariadila štatárium a revolúciu v Barcelone utlačila vojskom. Pôvodcov revolúcie a divého prelievania krvi, podpalačov kostola a kláštorov, vrahov kňazov, mníchov a mníšiek postavili pred vojenský súd. Medzi týmito bol aj Francesko Ferrer. Vojenský súd Ferrera ako pôvodcu krvavej revolúcie, ktorý toľko ľudí priviedol o život, odsúdil na smrť.

Popravenie Ferrera.

Veliteľa bombami hádzajúcich anarchistov, popredného freimaurera, pôvodcu krveprelievania v Barcelone, vodcu španielskych socialdemokratov a zakladateľa slobodných škôl Francesca Ferrera popravili v pevnine *Montjunich* 14. októbra o 9. hodine ráno.

V deň popravenia pred deviatou hodinou dvaja kňazi vstúpili do cely, kde bol Ferrer umiestnený, aby ho ku smrti pripravili. Ferrer ale oboch kňazov preč poslal slovami:

— Dajte mi pokoj. Ja mám tiež moje presvedčenie, ktorému práve tak slúžim, ako vy vašemu. Jestli ste sa prišli so mnou dišputovať, k tomu som hotový, keď ste ale nie preto prišli škoda bolo sem sa ustávať.

Pred popravením fiškus prečítal smrteľný ortel Ferrerovi, na čo mu ten odpovedal:

— Tomu česť, komu česť. Mňa zastrelia, lež i vás dosiahne osud.

Keď Ferrera viedli na popravište, obhliadol sa kol do kola, spatril viacej známych a pozdravil ich priateľsky. Na popravišti postavili ho k múru, na znak veliteľa strelili doň vojáci. Jedna guľka prestrelila mu hrdlo a tri vrazily mu do hlavy. Mrtvé telo vložili hneď do rakvy, odniesli do pevniny a na druhý deň pochovali v tichosti vo všeobecnom cintorine.

Ferrerov testament.

V noci pred popravením napísal Ferrer jeho testament. *Mnoho millionov obnášajúci majetok svoj poručil jeho priateľke.* Postaral sa aj o jeho deti, naložil im ale, aby sa zriekli jednej čiastky dedičstva, *bo hlavným cieľom jeho majetku bolo, zkladanie, rozširovanie a podporovanie slobodnej školy, aby už v útlých srdciach mládeže zaštepená bola nenávisť proti Bohu a vlasti* a k tomuto cieľu početní zámožní značnými summami prispeli ku jeho majetku. V testamente označil aj dvoch exekútorov testamentu, zvláštnej starosti jejich odporúčal *slobodnú školu* a naložil im, aby neunavene pokračovali v tomto započatom diele.

Franceska Ferrera ako nebezpečného revolucionára na smrť by boli odsúdili v každom štáte Európy. Museli to teda urobiť aj v Španielsku. Predsa ale *na rozkaz* freimaurerov pre popravenie Ferrera po celej Európe nastaly krvavé demonštrácie.

Parížsky socialdemokratický časopis «Humanité» vydal osobité číslo a v mimoriadne ostrom článku napadol španielsku vládu a vyzval robotníkov Paríža, aby sa síšli pred budovu španielskeho veľvyslanectva a tam demonštrovali proti španielskej vláde. Práve také vyzvanie uverejnil aj antimilitaristický časopis Herveyho a tieto vyzvania mali smutný výsledok, ačkoľvek polícia porobila poriadky, aby budovu španielskeho veľvyslanectva ochránila a demonštrantov odúskla. Večer síšlo sa pred španielskym veľvyslanectvom asi 10.000 ľudí. Polícia ich chcela rozprášiť, medzi čím povstala obrovská tlačnica a hluk a veľmi mnohí boli ranení. Odrazu zo zástupu demonštrantov zarachotil výstrel, po-

tom i druhý a jeden policajt smrteľne ranený klesol, druhý ale bol ranený. Policajti na to vytasili šable a rozprášili demonštrantov, z ktorých mnohí boli ranení. Demonštranti sa znova a znova pokúsili dostať pred budovu veľvyslanectva, ale policajti ich rozohnali. Asi 100 osôb bolo ranených a do 300 zatknutých. Počas demonštrácie háved ozbijala viac obchodov. Podobné demonštrácie boli aj v iných mestách Francúzska.

V *Lissabone* v hlavnom meste Portugalska na mestský dom vytýčili čiernu zástavu, aby takto demonštrovali proti popraveniu Ferrera.

V *Ríme* všetky obchody zavrely a mešťanosta freimaurer a žid menom *Nathan* dal vylepiť na ulici vyzvanie s čiernym rámcom, v ktorom vyhlasuje, že mesto Rím sdiela smútok, ktorý civilisovaný svet nad popravením Ferrera cíti. Robotníci na jeden deň vypovedali štrajk. V *Genue* počas demonštrácie udala sa medzi demonštrantami a policajtami krvavá srážka.

V *Brüsseli* bola tiež hlučná demonštrácia a vyskytol sa plán, že španielsky tovar treba bojkottovať.

V *Triesti* na znak smútku pre popravenie Ferrera na pol dňa vypovedali štrajk a všetky obchody zavreli. Pred španielskym konsulatom robotníci chceli demonštrovať, ale polícia ich rozohnala. Nato chceli obíjať kostol sv. Jakuba, ale aj tu ich rozprášili.

V *Budapešti* 16. októbra večer po 8. hodine tiež bola demonštrácia pre popravenie Ferrera. Asi 700 socialdemokratických robotníkov sa shrklo pred Národným divadlom a ťiahli pred redakciu «Alkotmány» v Szentkirályiho ulici, kde demonštrovali proti klerikálom a španielskemu kráľovi. Polícia rozprášila demonštrantov a štyroch predviedla na kapitanát VIII. okresu, kde ich po legitimovaní sa pustili na slobodu, ale zaviedli proti nim pokračovanie. 17. októbra večer socialdemokratická strana v divadle «Intím» sriadila protestujúce shromaždenie, na ktorom Bokányi blúznil proti klerikalizmu. Symbolická Veľká Lóža freimaurerov vyzvala všetky lóže Uhorska, aby z príležitosti popravenia Ferrera protestujúce ľudové shromaždenia vydržované boli po všetkých mestách krajiny. Vo valnom shromaždení pravomocnosti hlavného mesta konečne v mene demokratov proti popraveniu Ferrera protestoval z eslárskeho procesu

známy obhajca židov advokát Karol *Eötvös*. — Neni toho zločinstva na svete, ktoré by nezastávali a ku ktorému by sa nepripojili freimaureri.

Shromaždenie Jednoty Katolíckeho Ľudu.

V tychosti pokračuje Jednota Katolíckeho Ľudu v Uhorsku a každý týždeň pribýva jej členov. Je to znakom toho, že katolíci Uhorska konečne už nahliadajú ak veľmi je potrebné, aby sa spojili v neodolateľný tábor. Veď každý človek, až len trochu neni slepý, musí nahliadnuť ako sa proti katolíkom všetko obracia, nielen v Uhorsku, lež aj v iných krajinách. Katolícku cirkev a vôbec katolíkov napádajú jednotajne ľudia bez Boha a viery. A katolíci na všetko toto majú sa dívať so založenými rukami?

Na žiaden pád! Povolání vodcovia katolíckeho ľudu nech preto po všetkých stranách krajiny vydržiavajú shromaždenia ako to najnovšie urobily nasledujúce obce:

Nyitraivánka: Vo veľkom shromaždení o potrebnosti Katolíckej Jednoty rečnil Augustin *Gramantik* duchovný veľkopolčianskej nemocnice. V nápadne veľkom počte shromaždení občania s oduševnením slyšali výtečného rečníka a do Katolíckej Jednoty dali sa početní zapísať.

Pre nedostatok miesta len v kratkosti môžeme spomenúť shromaždenia, ktoré v minulom týždni vydržiavané byly v nasledujúcich obciach: **Döbrököz** (stol. Tolna), **Csiktaploca** (Sedmohradsko), **Bodajk** (stol. Fejér), **Békés**, **Nagylozs** (stol. Sopron), **Nemeskeresztúr** (stol. Vas), **Jánosháza** (stol. Vas), **Moson**, **Magyaróvár** (stol. Moson), **Féltorony** (stol. Moson), **Zenta** (stol. Bács).

Z tejto príležitosti za potrebné držíme poznamenáť, že veľmi zanimavý septembrový sošit spisov Jednoty vo svojom čase odoslaný bol členom a že zriedkave pekný kalendár Katolíckej Jednoty na rok 1910. onedlho dostanú zdarma všetci členovia, ktorí na bežiaci rok zaplatili členovskú podlžnosť. Tento Kalendár sám viacej je hoden ako jednu korunu a Katolícka Jednota členom svojim dáva ho zdarma.

Rakúska železničná tarifa.

Kedykoľvek sa politické pomery u nás staly neistými, rakúska vláda vždy sa usilovala vykoristiť túto neistotu v prospech hmotného napomoženia rakúskych záujmov na úkor záujmov uhorských, aby takto nakoľko možno utišila medzi sebou hryzúce sa strany rakúskeho rejchsrátu. Tak to urobila rakúska vláda aj teraz. zreformovala voznú tarifu na rakúskych štátnych železničiach a to tak, že popozdvihovala vozné poplatky za dopravu obzvlášť takých článkov, ktoré sa od nás do Austrie vyvážajú a na tých čiarach, po ktorých sa ta odvážajú.

Proti takému z reformovaniu rakúskej železničnej tarify, ktorú právom možno nazvať bojovnou tarifou, budapeštianska obchodná a priemyselná komora zaviedla akciu tým cieľom, aby z uhorskej strany porobené byly také poriadky a zavedený bol taký pohyb, ktorý by v Uhorsku postavil hrádze tým vykoristovacím snahám a cieľom, ktoré chce rakúska vláda zreformovaním tarify na svojich železničiach v prospech rakúskeho obecenstva na rováš uhorského obchodu, priemyslu a gazdovstva dosiahnuť. Na onekdajšom zasadnutí snemovne vyslancov ale Pavel Lazár uviedol túto záležitosť do reči

Od pozdvihnutej železničnej tarify, ktorá vstúpi do života 1. januára budúceho roku, rakúska vláda očakáva ročite o 40 millionov korún viac dochodku zo železníc než dosavád. Ponevác ale táto tarifa väčšiu váhu klade na povýšenie položiek dovozu ako vývozu a vývoz našich plodín a surovín upravený je hlavne na Austriu, tak je zrejmé, kolkou summou asi prispěje dovoz uhorských článkov do Austrie ku tým millionom, ktoré rakúska vláda z pozdvihnutia železničnej tarify očakáva. V tarife značne sú povýšené poplatky za dovoz kamenného uhlia z cudzozemska a toto pocíti aj uhorský kamenno-uhoľný priemysel, podobne je to aj s istými drevenými výrobkami, s nábytkom z ohýbaného dreva a s umelými hnojivami. Zvýšením položiek ale obzvlášť obťažovaný je dovoz do Viedne, pri čom na jednotlivých čiarach rakúska vláda predĺžila kilometrovú dialku. Následkom tohto predĺženia kilometrovej dialky vyššími poplatkami bude obťažovaná doprava obzvlášť cez *Marchegg*, *Bruck*, *Skalicu* a *Vlárpass*, teda na tých

čiarach, po ktorých sa vyváža naše obilie a múka do Austrie, obzvlášť ale do Čiech a Moravy. Medzi Marcheggom a Prahou pozdvihnutá je tarifa pri metr. cente o 40, medzi Marcheggom a Bregenzom o 110 halierov; oproti tomu ale dovozu rakúskej múky poskytnutá 15 percentová výhoda zvyšuje sa na 20—25°/ov.

Minister obchodu Franc Kossuth ačpráve ako demissionujúci minister meritorne k veci prehovoril nemohol, na reč Lázárovu predsa dal takú odpoveď, ktorá utíši mysle rakúskou hrabivosťou rozčulených obchodných a gazdovských kruhov. Je pravda, že uhorská vláda ohľadom ustálenia položiek rakúskej železničnej tarify vplývať nemôže, lebo je to v prvom rade vnútorná záležitosť, ale preto tento nápad z Austrie ministra obchodu nenašiel neprichystaného. Porobil potrebné poriadky ku ochrane záujmov krajiny, jaké sú to ale poriadky, o tých sa podrobne nezmiemil, lebo nedrží to v terajších okolnostach za cieľuprimerané. Kossuth poznamenal, že aj tento prípad dokazuje potrebu vydobytia hospodarskej samostatnosti krajiny a keď v Austrii týmito vyhrážavými nápadami chcú to dosiahnuť, aby za hospodársku samostatnosť stala si do radu nielen jedna strana, ale celá krajina, tak nech len pokračujú na teraz započatej ceste.

Tieto upozorňujúce slová Kossuthove, jako aj akcia budapeštianskej obchodnej a priemyselnej komory sotva ostanú bez účinku na ukrotenie rakúskej ziskuchtivosti. Každý ziačik vie, že sa z rakúska ku nám asi o dve tretiny rozličných priemyselných výrobkov viac dováža ako od nás tam a že aj Uhorsko má svoje železničné čiary, na ktorých prívoz tiež obťažif môže. A v Uhorsku nikdy sa nenajde takého ministra, ktorý by záujmy krajiny oproti takymto nápadom neobránil. Že ale takéto tarifové zápasy oboch štátov neposlúžia auktorite monarchie, to stojí na bielom dni a keď rakúska vláda mením železničnej tarify hovíe daktorej národnosti ako hovíe na pr. Čechom vedúcim najtuší boj proti uhorskej múke mletej aj z obilia slovenských gazdov, tým len podkopáva dualistický základ monarchie.

Krestania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Peštianskí židia a freimaureri.

Krajinské Družstvo Slobodnomyselníkov vydržiavalo v nedelu 17. oktobra veľké shromaždenie v hlavnom meste z príležitosti popravenia španielskeho anarchistu Ferrera. Na tomto shromaždení súčasnily sa: *Uhorská Symbolická Veľká Lóža, Spoločnosť Vedomostí Spoločenských, Slobodná Škola Spoločenských Vedomostí, Kruh Galilei, Slobodnozmysľajúci Spolok Privátnych Úradníkov Demokratický Kruh Stredišťa, Veľkovaradská Spoločnosť Vedomostí Spoločenských, Kruh Veľkovaradských Slobodnomyselníkov, Veľkovaradský Spolok Darvinsky, Koložvársky Bélya Spolok Slobodnomyselníkov, Spoločnosti Vedomostí Spoločenských z Rabu a zo Segedíaa*. Bola to ozaj driečna spoločnosť pohromade.

Jediným predmetom pojednávania v tomto shromaždení bolo: «*Ferrer, španielska reakcia a uhorský klerikalizmus*.» Shromaždenie zahájil rečou: *dr. Aladár Székely uhorsko kráľovský fiškus (!!!)* Rečníci boli: *dr. Anton Váradi kráľ. dvorný radca, dr. Jozef Madzsár lekár, dr. Zigmund Kúnfy, krajinský vyslanec Alexander Pető a veľkovaradský pravotár Zigmund Váradi*.

Veľké shromaždenie toto Slobodnomyselníci hlavnomestskému obecnstvu na vedomie dali cestou veľkých plakátov, v ktorých španielskeho anarchistu Ferrera oslavovali ako mučedníka pokroku, ktorý osvete a vyučovaniu ľudu venoval svoj život. Slobodnomyselníci konečne keď vyslovili svoj protest proti popraveniu Ferrera, vyzvali hlavnomestských občanov, aby sa čo v najväčšom počte súčasnilo na tomto shromaždení. Aby aj zvlášte kresťanské obecnstvo vedelo z akých ľudí pozostávajú tie spolky slobodnomyselných vedomostí spoločenských, obsírnejšiu zprávu o tomto shromaždení podáme v nasledujúcom čísle.

Otrava.

Každého ľudomilného človeka musí srdce zaboľeť, keď si prečíta ten smutný výkaz, ktorý v čísliciach vykazuje, kolko ľudských životov padlo v obeť požívaniu otrávenej pálenky.

Pálenka je otravou už sama v sebe a čože máme povedať, jako máme nazvať pálenku, ktorá je ešte otravou zosilená? Je to otrávená otrava.

Že kadejakí švindleri prišli na myšlienku dorábania toho takzvaného metylového liehu, špiritusu, ktorého sila sa berie cestou chemickou z drevnatých rastlín, k tomu ich nepohlo len to, že takto zhotovený lieh nepadá pod daň, ale aj to, že teraz pálenku pijúci nešťastníci hľadajú čím tuhšiu tú besnicu. Preto kupci a pálenčiarri kupovaním a predávaním metylovej pálenky za jedno mali aj väčší ošoh, aj svojich «hostov» mohli čím lepšie obslúžiť, keď im podávali tuhú omámujúcu otravu za ten istý groš ako slabšiu, zhotovenú z riadneho liehu. Že tým páchajú útok na telesné a duševné zdravie nešťastnej obeť, to im už asi sotva na rozum prišlo.

Zavedené vyšetovania dokazujú, že pálenčiarri dnes už takrečeno po celej krajine do obyčajnej pálenky pridávajú rozličné omamujúce, škodlivé prostriedky a tekutiny. Papriku ani nespomínajúc prelievajú do nej rozličné odvarky z jedovatých zelín, z dohánu, z ľúhu, z liadku, ba aj z vitriolu, lebo «host» takú pálenku má rád, čo ho v hrtane tak driape, ako keby bol mačku prežrel a niekto by mu ju chcel za chvost zo žalúdka vytiahnuť. Takúto besnicu rád pije, ta chodí, kde ju dostane a ochotne platí zaňu.

Posledné štyri roky miešanie jedovatých článkov do pálenky už prestúpilo tú hranicu, ktorú označuje trestný zákon. Posledné hromadné prípady smrti následkom požívania pálenky ale zrovna vyzývajú pozornosť všetkých kruhov, aby sa tomuto strašnému pustošeniu nešťastných ľudí raz na vždy koniec urobil. Toto nakladajú jak dobre pochopené záujmy štátu, tak aj záujmy spoločenstva. Lebo nemôže byť ľahostajné štátu, keď otrávená pálenka robí ľudí bedármi, odoberá im silu a chuť ku práci, vrhá ich do biedy, z ich potomkov robí úbožiacov chorých na duši i na tele, pripravuje im smrť, celým rodinám dáva do ruky žobrácku palicu a robí ich farchou pre obce. A keď je záujmom štátu, aby jeho obyvateľstvo bolo na duši a tele zdravé, usilovné a pracovité a záujmom spoločenstva, aby sa na jeho už i tak dost obťažované plecia neuvalovali novšie farchy pochodiacie z udrzovania tých, ktorí si s tou besnicou prepili zdravie a majetok, teda nech spoločne, jak štát tak i spoločenstvo čím skoršie porobia

také kroky, také poriadky, ktorými sa šírenie pitia tej otravy môže čo najväčšmi obmedziť.

Podmanenie povetria.

V nedeľu 17. októbra popoludní za utešeného jasenného počasia povzniesol sa v Budapešti na lietacom stroji do ovvetria francúzsky vetroplavec *Blériot*, ktorý sa stal na celom šírom svete chýrnym človekom tým, že preletel prieplav La-Manche.

O lietanie Blériota v povetrí sa po celom hlavnom meste rozčulene zaujímali a 150.000 ľudí sa dívalo na zjav ešte nikdy nevidený. Obecenstvo, v rade ktorého boli aj početní hostia z cudzozemska, už na poludnie sa začalo hrnúť po Üllöjskej ceste na vojenské cvičebnište pri Ludovom lesíku (Népliget). Za budovu Ludovika Akademie bola už nebezpečná tlačnica, lebo toľký zástup ľudu sa v Budapešti snáď ešte jakživ nikdy nesišiel. Každý chcel vidieť najnovší vynález ľudského umu. Obecenstvo s hlučným éljenovaním a potleskom privítalo svetochýrneho vetroplavca, ktorý blažene ďakoval za pozdravy. Blériota a jeho manželku predstavili arcikniežatu Jozefovi a jeho manželke, ktorí aj so svojou familiou tiež boli prítomní, Arcikniežací pár srdečne sa poshovárал s Blériotom, ktorý natošiel ku šope, kde mal svoj lietací stroj.

Rozčulenosť obecenstva dosiahla teraz najvyššieho stupňa. Každý hľadel na šopu, pred ktorú čoskoro vytiskli Blériotov lietací stroj. Blériot si stal ku lietacemu stroju a potom za okamih sedel už na ňom. Lietací stroj za niekoľko okámihov bežal po zemi, potom sa pomaly začal zdvíhať a o chvíľu lietal už vo výške 20—40 metrov. Blériot na prostriedku dráhy zvrátil sa so svojim lietacím strojom na pravo i na ľavo, hore a dole a potom lietal v kruhu. V povetrí ostal Blériot za 10 minút.

Obecenstvo sa prikladne chovalo. S utlumeným dychom sa dívalo na lietanie Blériota, ale keď sa Blériot prvý raz spustil, obecenstvo prelomilo policajný kordon, Blériota zdvihlo na chrbáty a za ustavičného oduševného éljenovania nieslo ho pred lôžu arcikniežacej rodiny. Arciknieža Jozef sišiel z lôže a zablahoželal smelému vetroplavcovi. Nato sa Blériot ešte

dvakrát povzniesol do povetria, ale už len za kratší čas lictal.

Blériot sa osvedčil, že s tými najlepšimi dojmami vzdialuje sa z Budapešti a že ho veľmi mile prekvapil obrovský zástup oduševneného ľudu, ktorý sa na jeho cestu v povetří díval.

Otrokárstvo v Amerike.

Zaiste nám netreba opisovať, jakými svodnými slovami zvykli vychvalovať Ameriku. Rozumejú sa tomu znamenite obzvlášť agenti lodných spoločností, ktorí o Amerike hovoria ako o zemi mliekom a mädom oplývajúcej, ako o zemi tej najväčšej slobody, kde každý ľahkým spôsobom príde ku bohatstvu a kde každý požíva dobrodenia slobody.

Jaké falošné sú to heslá, to sme my už viackrát boli dokázali, novší prípad ale, ktorý sa práve stal v Pittsburgu, kde žije tolko našich rodákov, nielen že je novším dôkazom za naše tvrdenia, ale svedčí o tom, že v iej «slobodnej» Amerike naši vysťahovalci nielen že neprichodia k sľubovanému zárobku, lež stávajú sa opravdovými otrokmi jednotlivých fabrických spoločností.

Boli sme už v krátkosti spomenuli, že v ocelových dielnach spoločnosti «Pressed Steel Car» v Pittsburgu vzbúrili sa boli robotníci, lebo pre mizernú plácu a neluďské zachádzanie ich polozenie bolo neznesiteľné. Vzburu, pri ktorej aj krv tiekla, utišilo len vojsko, utrýznení robotníci ale obrátili sa na rakúsko-uhorského konsula o ochranu. Konsul hneď porobil úradné kroky a spoločnosť oznámil vrchnosti pre *otročenie* uhorských a rakúskych poddaných. Toto bola ťažká obvina, ale nakoľko mal konsul pravdu, vysvitá z vyšetrovania, ktoré vrchnosť v tejto záležitosti zaviedla.

Rozumie sa, že sa spoločnosť bráni ako môže, ale viac ako štyridsať svedkov pod prísahou svedčilo, že do menovanej fabriky najatí boli uhorskí robotníci bez toho, že by im boli povedali, na jakú robotu ich berú. Keď nechceli robiť to, čo im kázali, jednoducho ich vyzauchovali, zbili, ukopali a beda bola tomu, ktorý čo i len na okamih prestal robiť. Najväčším ukrutníkom je akýsi Samo Cohen, ktorý vždy chodil

medzi robotníkmi s olovenou palicou a dvoma-trima revolvermi. Cohen pre každú maličkosť vyšlahal palicou robotníka a ostatní dozorci posmelení takou divokosťou tiež nespornili s úderami a často namiesto palice upotrebili aj kolbu svojej pušky. Ďalej títo svedkovia pod prísahou svedčili, že jedlo, ktoré im dávala fabrika, bolo komisné, k nezjedaniu, tak že mnohí robotníci celé dni iného nejedli ako suchý chlieb a ktorí predsa jedli, mnohí z nich ochoreli. Robotníci spávali na holej zemi, na kommando si lihali, vstávali a na kommando aj jedli. Vo dne v noci za chrptom im stáli ozbrojení strážci, ktorí dávali pozor, aby nikto z nich v tmavej noci neušiel.

Ktorý nešťastník chcel, aby ho strážcovia pri palicovaní šetrili, musel im každý týždeň zo svojho zárobku volačo dávať. Je pravda, že robotníci mali na deň vyjednané 3 dolláre, ale ich celé nedostali. Spoločnosť totižto z každého dollára obtiahla im 25 centíkov na assekuráciu života. Keď ale daktorý robotník zomrel, jeho pokrevní nedostali od spoločnosti ani haliera; krem toho spoločnosť obtiahla robotníkovi zo zárobku aj bytné a za tie mierné ležiská na zemi rákala tolko, ako rátajú izby v tých najelegantnejších hostincoch a hoteloch. Mimo strážcov sdierali ubohých nešťastníkov aj iní zamestnanci dielne. Museli dávať zo svojho krvopotného zárobku prácuvedúcim, vrátnikom a keď sa ktorý oženil alebo dával krštenie, vtedy dary nesmeli vystať, lebo ináč bolo zle s ubohým otrokom.

Všetky tieto takmer neveriteľné hrúzy potvrdené sú prísahou vyše štyridsiatich svedkov. Pravda, spoločnosť teraz všetko možné robí, aby sa očistila. Možná, že sa jej podarí ujsť ruke spravodlivosti, lebo veď dollár v Amerike mnoho urobí a to obzvlášť v takom meste ako je Pittsburg, kde len nedávno vyzdvihli z úradu celý rad úradníkov, lebo sa dávali podplácať. Nuž a keď sa fabriky takto opovážia zachodiť s robotníkmi v jednom z najväčších miest amerických, ako že potom zachodia s týmito ubožiakmi v baňach a na ďalekých osadách medzi horami-dolami, kde snáď nad správu fabriky niet vyššej vrchnosti?

Nuž takto vyzerá v skutočnosti tá chýrna oslavovaná sloboda v Amerike. Naši čitatelia

budú ší už teraz vedieť utvoriť pochop o tých amerických pomeroch a zaiste ich aj porovnajú s našimi pomerami, ktoré svodcovia-agenti vždycky hania, len aby ľud ku vystahovaniu nahovorili. No, ale teraz už aj nášmu ľudu otvoria sa oči a vyženie z domu alebo oddá vrchnosti takého agenta, ktorý ho svádza do amerického otroctva. Slobodu a vlasť svoju milujúci občan tam veru nepojde, lebo si chlieb ľahšie zarobí doma, kde si robotu uctia ako v tom cudzom kraji, kde vystahovalca držia za otroka.

POLITICKÉ CHYRY.

K voľbe v Novej Vsi (Igló).

V novovesskom volebnom okrese vo Spiši na uprázdnený oblegátsky mandát s programom kresťanskej ľudovej strany, ako sme minule spomenuli, vystúpil bol dr. Michal Dömötör, pravotár peštiansky. Z dôležitých príčin, aké označené sú v ohlase novovesským voličom doposlanom, dr. Michal Dömötör po jeho kandidovaní čoskoro odstúpil, voľba v Novej Vsi previedla sa teda 20. okt. bez pričinenia kresťanskej ľudovej strany.

Porada kresťanskej ľudovej strany.

Kresťanská ľudová strana 18. októbra vydržovala poradu vo vlastnom kruhu. Porade predsedal grof Aladár Zichy. Prítomní boli skoro všetci členovia strany. Do snemoveho výboru pozemkovej dane kresťanská ľudová strana kandidovala Juliusa Jánossy Madocsányiho.

Čo nového v politike?

Panujúca kríza blíži sa ku koncu. Jeho veličenstvo kráľ sa odhodlal, že cieľom rozriešenia krízy najbližšie vysloví svoje rozhodnutie. Vo stredu 21. októbra povolani boli všetci ministri Uhorska ku korunnej rade do Viedne. Nová vláda bude teda už v krátkom čase vymenovaná.

Proti sekularizácii.

Stolica ostrihomska na svojom tieto dni vydržovanom valnom shromaždení pojednávala prípis stolice Hajdu o zhabaní cirkevných majetkov. Valné shromaždenie jednohlasne uzavrelo, že prípis stolice Hajdu o sekularizácii považuje za útok proti ústave a vlastníckemu právu a upraví proti nemu na krajinský snem prípis.

Napadnutie jedného biskupa.

«Slovenský Týždenník» v jednom minulom čísle ohavne napadol baňskobystrického biskup dr. Wolfganga Radnai. Proti urážlivému článku, jako sa z patričného miesta dozvedáme, tlačová pravota sa zavedie

Z CUDZOZEMSKA.

Vojna Španielov s Kabyľmi. Z Melilly oznamujú, že na vrškoch pri Zeulane 14. októbra bola medzi Španielmi a Kabyľmi srážka. Pri železnici a v baňach na tom mieste, kde svojho času španielskych robotníkov zabili, prácu znova začali. Pri práci sú zamestnaní španielski a domorodí robotníci. Tak sa zdá, že pokoj čoskoro opäť nastane. Kmeny z Narodu a Barraku poslaly poslov do španielskeho tábora, aby oznámili že sa chcú poddať, lebo pre nedostatok potravných článkov a pre strašné ztraty, ktoré v posledných bojoch utrpeli, ich polozenie je neudržateľné.

Politické rozpoloženie v Grécku. Grécky ministerpredseda Mavromichalis dňa 14. októbra v zasadnutí vyslaneckej komory rozvinul program vlády. V svojej reči povedal, že nikdy vláda za ťažších pomerov nepodujala sa na spravovanie krajinských záležitostí. Vláda je šťastná, že pokoj môže udržať a rozčulené mysle uspokojí. Uznal, že za neprajné rozpoloženie v Grécku sú všetci vinní a práve preto vláda usilovať sa bude, aby v Grécku potrebné reformy prevedené boli a aby krajinský snem práceschopným bol urobený. Minister vnútra predostrel návrh zákona o zmenení domových štatút vyslaneckej komory. Minister vojny zas predostrel návrh zákona o vojenskej službe kniežat, o zrušení postavenia hlavného veliteľa armády o reorganizácii armády. Minister vojny pri tejto príležitosti rozvinul, že Grécko chce mať bojaskopnú armádu bez toho, že by sa hockomu hrozilo. V smysle návrhu zákona o vojenskej službe kniežat, kniežatá tak v armáde, ako i pri námorníctve dľa tých istých regúl budú postupovať, ako ostatní dôstojníci.

Záležitosti ostrova Kréty. Ruský cár Mikuláš v Livadii prijal minulý týždeň na výsluchu osobitnú deputáciu tureckého sultána Mohameda V. Vodcom deputácie bol turecký zahraničný minister baša Rifát, ktorý svoj pobyt v Livadii použil k tomu, aby vyjednával s ruským zahraničným ministrom Izvolskym. Dvaja zahraniční ministri medzi iným radili sa aj o záležitosti ostrova Kréty. Z Carihradu teraz oznamujú, že zahraničný minister baša Rifát v Livadii presvedčil sa o tom, že Rusko sa zrejme na to usiluje, aby bez urážky tureckých záujmov obľahčilo polozenie gréckej kráľovskej rodiny. Preto by Rusko rado krétanskú otázku odľahovať. Stanovisko Turecka sa s touto snahou Ruska neprotiví, ale Izvolskému dali na vedomie, že turecká vláda krem autonomie pre Krétu väčšie obete nemôže priniesť.

BESEDNICA.

Čo môžu vykonať dobré ženy.

Napísal: Známy.

(Dokončenie.)

Zlostný zdierač nasledovne vábil občanov:

— Príde čas, nebude rozdiel medzi človekom a človekom. Nebude pána, nebude chudobného. Nebude

palácov, nebude chatrče. Nebude suchého chleba a prikrytého stola. Budeme spoločne jesť, spoločne pracovať; budeme sa spoločne šatíť a spoločne radovať. Nech žije rovnosť!

Rychtár sa zdesil nad touto rečou. Jak bol rozpalený, krv mu vrela v žilách. Tak hľadel na toho rečníka, jako na proroka, ktorý preto prišiel na svet, aby chudobného človeka hneď a zaraz vykúpil. Hlava mu hučala, srdce ale ešte nemal tak zlé, že by si nebol mohol mysleť: tomuto človekovi nemožno veriť!

— Von s tými kartami — revali ostatní besne a počím toto rieklí, karty už chodily z ruky do ruky a peniaze brinkaly.

Joško Jedinak sa len díval, díval nemo. Jako utopenca voda ešte raz vyhodí na povrchie, než sa celkom ponorí: tak ním ešte raz zatriaslo jeho vlastné svedomie.

— To nebude mať dobrý koniec — mrmlal popod fúzy.

Medzi tým Krivonos hneď bol pri ňom, jako had sa doplazik k nemu a začal ho zvádzať:

— Ej, ej pán rychtár, veď ste vy nie z toho hlúpeho sedliackeho rodu. že sa tak zdráhate. Nezvykol ste karty hrať?

Ale rychtár aj po týchto slovách sa len ďalej díval. Nad tým sa zarazil, že jako veľa pije jeho kmotor. A ešte pri tom vyhráva.

Zrazu, jako by sa bol s ním svet prevrátil! Jako čoby bol zas pri ňom ten neznámy duch, ktorý mu neprestajne šepkal:

— Vysmejú ňa, nebuď taký slabúch.

Už bol natolko získaný, že túto obžalobu nenechá na sebe prischnúť. Rozopnul si pomaly bruclík, potom siahnul do vrečka, vyňal mešec a sadnul si ku kamarátovi. Z prvu len tak potajomne vkladal po dva haliery. Vyhrál. Kto vyhráva, ten sa skoro dá omámiť. Tak pochodil aj Jedinak. Málo času bolo treba k tomu a karta sa obrátila. Už bolo po polnoci. Tváre boly bľadé, oči zapadnuté, ich ťahy zničené. Zmohla sa ich hrozná náruživosť, ktorá sa podobala zúfalstvu. Krivonos začal nesmierne vyhrávať.

— Stačí rychtárovi — a vyňal kožený pugilár.

— Počína svitať — riekol krivonos — ľudia už idú do práce.

— Dobre vykrikol rychtár — ale zajtra budeme pokračovať.

Potom sa v tichosti rozišli.

Rychtár šiel domov plný starostí a keď chcel práve do svojej ulice zabočiť, stála pred ním stará Helena.

— Dajte ma teda obesiť — riekla s čertovským úsmevom; no dajte ma obesiť pán rychtár.

Rychtár neriekol nič; zaiste sa netešil tomu stretutiu.

Verná manželka a deti už boly hore. Všetci sa adivili, veď toto sa ešte nikdy nestalo.

— Ty si zas lumpoval — riekne mu žena s udušenou rozčúlenosťou.

Joško nič neodpovedal, ľahnul si a spal...

Žena je podivné Božie stvorenie! Kým je dievča a doma pri rodičoch, taká je bojazlivá ako holubička. Keď sa ale stane manželkou a matkou, no vtedy opravdu, jako by ju boli vyčarovali, Stane sa hrdinou! Jestli treba hladuje, trpí, znáša, koná sily prevyšujúce práce, pri koliske dieťaťa svojho prebdí ceté noci.

K takémuto životu mnoho krát nebol ani mužský súci.

Zvlášte dobrá žena a povolanie svoje vážne ponímajúca manželka má jednu veľmi peknú vlastnosť, pritom ale aj neoceniteľnú cnosť a to je, že zná bolesť ukryť, že rodinnú neresť, chyby manžela hneď nevyzradí.

Nešťastná je tá rodina, keď ženín jazyk siaha až mimo domu. Jaká špatná vec je to, keď sa žena chodí radom ponosovať; keď sa na jej rodinu dajaká trpkosť vrhne, alebo prípadne manžel voľačo zlého učiní, hneď ohlasuje, že neni nešťastnejšie stvorenie na zemi, jako ona, že jej manžel je taký a taký pijan! No taká, ktorá dľa príslovia do svojho hniezda špiní, zaslúži, aby ju ľudia vysmiali.

Musí sa nechať, že illovske ženy neboly takéto. Vo všetkých päť rodinách (päťoria chodili na prednášky) uhostila sa žalosť, ale ani jedna sa nezmenila druhej o tomto, bárs aj boly dobré priateľky.

Uplynuly mesiace, nočné tuláčky neprestaly, ale zato ony ešte vždy mlčaly.

Chudera Kurdelová už-už padala z nôh. V jej srdci udusený žiaľ ju pomaly sušil a tá myšlienka, že deti mnohokrát nemajú ani čo jesť, neraz ju k zúfalstvu priviedla. Tak sa maly aj ostatné.

Judka netrpela síce núdzu, lebo sa ešte dobre mali, ale so strachom hľadela do budúcnosti a vážne sa bála o hmotný a mravný úpadok manžela svojho.

Keď sa tak kedy-tedy tie ženy sišly, len sa pomaly povyprávaly, ticho, až zbadaly, že majú všetky, oči plné slz. Ale neriekly ani slova. Len ich slzy nemo vyprávaly a to bolo srozumiteľnejšie ako všetky iné reči.

Jedného dlhého zimného večera sišly sa nenadále všetky u Jedinacky. Práve priadly, keď vstúpila do izby stará Helena.

Pán Boh daj šťastlivý dobrý večer — riekne starena a veľmi pokašľávala, jako čo by už chcela vyrieť co jej na srdci ležalo.

Judka sa predesila, keď videla túto ženu a sotva bola vstave dačo povedať. Tvár jej obľadla a tak sa celá triasla jako osyka.

— Pani rychtárka sa hnevajú na mňa — preriekla stará Helena, jako ju videla premenenú. — Ale nemáte prečo — pokračovala dôverne — lebo stará Helena neni takého čierneho ducha, za jakú ju obec drží. Veď nepoviem, že som sa v mojom mladom veku nepotkla, jako mnohé iné; ale teraz, keď už stojím na kraji hrobu, veru nechcem iné, len dobro mojeho bližneho. Aj ja mám srdce jako vy, len prijmite moju radu a budete ma ešte aj po mojej smrti spomínať. Alebo sa nazdávate, že sánd uviem, čo vám je? Viem veru a taký liek vám

poradím, že ho budú v po celej krajine obdivovať. Ženy hladely jedna na druhú, Helena len pokračovala v reči:

— Vaši manželia veru trocha sostúpili z chodníka statočnosti. Každodenne vidím, ako počínajú a vidím, ako dokonávajú. Povedala som aj novému pánu rychtárovi. Nič neosožilo. Vtrhli aj jeho do toho, až po uši.

— Pakujte sa z mojho domu — vykrikne urazená Judka — mojho manžela netupte.

— Tupif? Sladký môj Bože — odvetila starena celkom pokojne. — Pán Boh vidí moju dušu, že ja nechcem tupif ani pani rychtárku, ani Kurdelovú, ani Šeu-

— Tak, tak — pokračovala starena — nedostačí len dobrou manželkou byť. Múdrej manželky je svet! Čo to stojí, keď hlavy popchate do vedna, vzdycháte a potom radom plačete. Treba robiť! Treba chytiť toho dobrého vtáka!

— A kde že je? Kto je to? — vykrikly odrazu pomatené.

— Len ma vypočujte, hneď kuknem na dno veci. Poznáte toho vysokohnáteho pisára, ktorý prišiel do ebce na odpust a teraz dáva všeliaké inštancie podpisovať?

— Jakoby nie! Pravda že ho poznáme!

— No teda, keď ho poznáte, vtedy poznáte aj toh

Ludové shromaždenie Katolíckej Jednoty v Lopašove (nitr. st.) 15. augusta b. r. vydržiavané.

glovú, ani Strakarovú ale ani Črpakovú. Ale tak ma bolí srdce nad tým, že prečo nemôžu byť tieto dobré ženy spolu aj múdre.

— Čo hovoríte? — Vyskočily naraz všetky. Rychtárka už hľadala metlu, že tú starú bosorku vypráši.

— Ni, ni — hovorí Helena usmievave — pani rychtárka hľadá metlu, aby mi chrbát namastila. Nie mne, nie mne mastite chrbát, lež tomu, čo vás pripravil o domácu blaženosť, vaše dietky o chlieb, ktorý nezadlho dá do ruky vašim manželom zožrácku palicu a im krky ovesi o kapsu.

Stará Helena tak hrozne vyriekla tieto slová, že ženy boly dôkladne odzbrojené. Blištiace oči, videnie jej bľadej tváre zastavily im dych... len sa dívaly na ňu, jako by boly onemely.

čierneho diabla, ktorý vašu blaženosť ukradol. Teraz budme múdre. Teraz dokážme, jaké sú illovske ženy! Hej Helena mala aj má srdce. Netajím, aj ja som sa potkla, aj ja som bola zlá. Ale dokážem, že neznám čarif, ale vás naučím tú veľkú tajnosť, jaké majú byť ženy múdre.

Ženy ostaly také, jako soľné slpy.

— Mravnosť dobrých žien je — pokračovala — že trpia, pokiaľ neteče z pohára, že zakryjú plač a neidú predo dvere jajkať. Ale keď prvá kvapka z pohára vytiékla: vtedy neni viac jarmek. Viete čo? Ani teraz netreba ísť s bubnom na zajace. Vykonáme to v ticho- stí jak sa svedčí. Vtáka netreba s rapkáom lapať.

— Ale teda čo máme robiť? — pýta sa s plačom Strakarová.

— Ticho — hovorí starena — hneď vám to poviem. Tam sú vaši manželia aj teraz v kréme u Izraela. Pojdeme tam pekne v tichosti... potom predne chytíme čerta, manželov ale odvedeme spať. Stavím sa, že ani kuk nepovedia. Stavím sa, že aj Izrael môže zavreť krému.

Ženy sa dívaly jedna na druhú.

— Neďívajte sa na mňa tak pochybne.

Stým išla Helena ku metle, vzala ju a vtiskla ju do ruky Kurdelovej.

— Vy ste najsilnejšia, chyťte metlu! Pani rychtárka vezme hrniec, Črpková ale tam to vedro.

— Ale dobrý môj Bože! — zamieša sa do reči rychtárka.

— Žiadne vyhováranie — vykrikne Helena. Keď chcete, abý neboli vaši mužovia tulákmi, tak to učinite. Nechcete-li, dobre. Budete chudobnejší a nešťastlivejší, jako Helena. Len pomaly a bez šuchotu, lebo o tom nesmie nikto na svete vedieť. Stúpajme.

Helena vzala putňu vody a šopkala:

— Za mnou, ktorá chce byť múdra žena!...

Ženy tiahly s klopačím srdcom tmavou ulicou. Ani slova neprerokly jedna druhej, jako čo by boly olutovaly svoj skutok. Len stara Helena dakedy šopkala:

— Nebojte sa, manželia budú takí, jako mrtvy človek. Nedotkneme sa ani za svet iného, len toho pisara. Toho musíme obliať.

Prišli ku Izraelovej kréme. Helena složila putňu. vyňala z vačku jakýsi dlhý drôt, vstrčila ho pomaly do kľúčovej diery a dvera sa otvorily jako na rozkaz.

— Za mnou — šopkala — za mnou — a dvere na kréme rychle otvorila.

Nie som vstave opísať ten vyjav, ktorý teraz nasledoval. Kartujúci sa a popijajúci manželia povyskakovali a skutočne takí ostali, jako mrtví.

— Odtiaľto nech nikto nevyjde — hovorila Helena — lebo obanuje.

Priskočila s putňou, vysokohnatému pisárovi tak sustla do oči, že bol sama voda. Chudak, dal sa prosiť.

— Hľa, tu ste teda — riekne prvá Kurdelová.

Páni manželia neodpvedali ani slova.

— Čujte pane — pokračovala rychtárka — teraz ste dostal svoje. Aby ste vedel, nešťastlivých ste nás učinil, nešťastlivý buďte terbz aj vy.

— V obci nikto nezná o tomto — hovorila ďalej Strakarová. Odporúčam vám, vráťte peniaze a ztaťte sa na koniec sveta, ináč vám obydvie oči vylúpeme.

Na to došiel aj Izrael a div že nespadol, keď videl iskriace sa oči žien.

Keď nastalo ticho Helena počala hovoriť:

— A to sa muselo tak stať. Čujte dobrý pane — hovorí usmevave — ja vám tiež len to jedno odporúčam: Vráťte peniaze a idzte za more. Vy ale nebanťujte manželky svoje. Veľa ony plakaly, veľa hladovaly. Ešte môže byť všetko dobre. O tomto nezna nikto na svete, ani sa nedozvie. Ty Izrael — obrátila sa ku

krémárovi — mlč, lebo vieš, že keď Helena otvorí ústa a položí na to ruku svoju, musíš zahynuť.

Kým Helena tak krásne rečnila, páni manželia už boli v náručí svojich žien. Objali sa a — plakali.

Vysohnaty pisár sa vzdialil zahanbený a zničený. Od tých čias nikto nezná, ani sa nepýta nikdy nekto kam sa podel.

Múdre ženy ale išly v tichosti domov... započat nový život a hľadať blaženejšiu rodinnú spokojnosť..

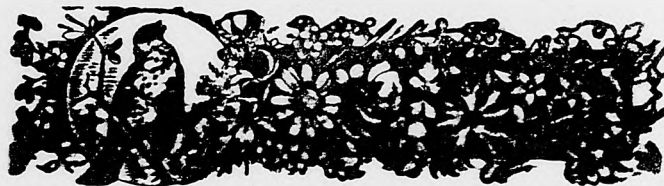
A tento nový život skutočne nastúpil. Jakú inú tvárnosť poskytovaly teraz tieto rodiny. Manželia sedávali doma a keď sa večer posehodili, chutne sa smiali na tej vojne, v ktorej illovske ženy zvíťazily oproti hadovi.

— Dosť bolo — hovorievala Kurdelová v dobrej vôli — že had raz zviadol ženu.

Ale nebolo blaženejšej ženy v obci, jako stará Helena.

— Hej, veľa zlého som v živote aj ja učinila — hovorievala — ale Pán Boh mi odpustí, že som týchto dobrých ľudí strhla z mylného chodníka, po ktorom som i ja chodievala.

Potom aj jej bolo lepšie. Ctíli a vážili ju v najlepších domoch. Keď zomrela a na truhlu jej hlynu sypali, mnohí hovorili: Jej ďakujú illovske ženy, že sa staly múdrymi.

CHYRNIK.

Očitý svedok Libényiho útoku u kráľa. Jeho veličenstvo kráľ minulý týždeň na osobitnom výsluchu prijal manželku staviteľského majstra Jána Tropsa, ktorá ako 12ročne dievča roku 1853. bola očitým svedkom tobo útoku, ktorý Libényi spáchal proti kráľovi. Videla, keď mäsiar Eternich hneď po útoku chytil Libényiho a zavolala policajta, aby útočnika chytil. Vtedy dievča dostalo od kráľa na pamiatku perlami vykládané srdce a toto si ajku terajšiemu výslechu vzala so sebou. Jeho veličenstvo sa od arcikňažny Izabelly dozvedel že by Tropsová, ktorá má teraz 68 rokov, ešte raz chcela vidieť kráľa a aby sa táto jej túžba vyplnila, jeho veličenstvo ju pozval ku osobitnému výsluchu.

Chýry z biskupstva košického. Dr. Engelbert Mázy hlavný direktor gymnaziálnych škôl okresu košického, dozorstvom gymnázia v Szatmárnémeti a Máramarósi taktiež collegiuma v Prešovce poverený je i na tento rok. — Farskú zkušku zložili minule s dobrým úspechom: Anton *Levenczovszky* správca fary v Galbató a Jozef *Sznák* kaplán z Nagysárosa. — Minulý týždeň prevedená bola volba do komory kupcov a priemysel-

nikov. Židia ako vždy, boli aj za tejto príležitosti dobre zorganizovaní a vyvolili všetkých svojich kandidátov, kdežto z kresťanských kupcov a priemyselných z lásky a milosti židov. ako by na ukážku len dajedni dostali sa do komory. Tak to býva všade, keď sa kresťania vzájomne nepodporujú a nesdražujú. — Julius *Zágróczy* košický kráľovský škôldozorca 13. októbra odbovoval 20ročné jubileum svojho účinkovania na poli výchovy mládeže, z ktorej príležitosti škôlske vrchnosti zaslúženému jubilantovi pripravili zodpovedné slávnosti. — V gymnáziume praemonštratských kňazov 7. októbra ku cti blahoslavenej Panny Marie veľkej Patrónky Uhorska pre kongregáciu Marianskú, pri krásnej reči posvätil nový oltár dr. Melchior *Takács* praelát praemonštratský ako patrón školy a zakladateľ oltára. Prijatie nových členov do kongregácie Marianskej za prítomnosti spomenutého praeláta a osvieteného pápa biskupa prevedené bolo 10. októbra.

Chýry zo Spiša. Vo Vlachoch dňa 28. septembra o polnoci zhorely tri domy a dve stodoly. Škoda sa navráti assekuráciou. Ľudia mili! Dajte sa všetci assekurovať a síce ako verní bojovníci náboženských katolíckych škôl pri *Gazdovskej* poisťujúcej spoločnosti. — Na banickej osade *Bindt*, si *Ján Czupper* robotník, pochádzajúci z tuesta *Merény (Ondrisle)*, v opilom stave lahnul na zapálenú pec, kde ho ráno mŕtvého našli. Kedy že sa už ľudia chytia rozumu a chránia sa budú nešťastlivého opilstva?! — Tá odborná priemyselná škola *kézmarská*, o ktorej v 38 om čísle «*Kresťana*» bola reč, je *tkáčská*. — V *Markušovciach* a v *Novej-Lubovni* zavreli školy pre šarlach. — Vo *Vyšnom-Répašu* zhorelo dňa 4. októbra 5 domov a 8 stodôl. — Od 28. apríla do 1. októbra zabili v našej stolici 872 zmijov (*viper*), — *Bulharský kráľ Ferdinand* vyznačil novovesského opát-farára *dra Franc Rolnyho* s *Bulharským radom sv. Alexandra*. — Už je celkom istá vec, že od *štrbského jezera (Csorba-tó)* vystavia električnú železnicu do *Barlangligetu (belanská hoľa)*. — V *Nížnych Ružbachoch* *Ondrej Cizmarovič* smrteľne ranil istého *Jána Mottavu*, ktorého odviezli do *levočskej nemocnice*. — V *kniežactve Bukovina*, ktoré ku *Rakusku* prislúha, je asi 8000 *spišských nemcov*, ktorí tam následkom svojej usilovnosti a šikovnosti *spišským menu* veľkú slávu vydobili. — V *Kézmarku* nastala následkom obetivavosti *fabrikanta Karola Weis* nová *detská útulňa (óvoda)*, do ktorej sa v prvom rade deti robotníkov tej fabriky prijímajú. Za to je pán *Weis* všetkej chvály hodný. — Nešťastlivým pohorelcom v *Relove* darovali najnovšie: *Ján Pataky* farár z *Kacvina* 10 korún a *Ján Svitek* z *Óbeszterce* 2 koruny. Pán *Boh* hojne zaplať! — Vo *vysokých Tatrách* ležiace *Morské Oko (jezero)* ostatný *viedeňský súd* prisúdil *poľskému grófovi Zamojskimu*. — Na *uprázdnenú starolubovensku r. k. učiteľskú stanicu* vyvolili *Fridricha Franka* učiteľa v *Dobšinej*. — *Mládenci hanušovskej, matášovskej a richvaldskej farnosti* pred narukovaním k vojsku pobožne pristúpili ku *sv. sviatostam*. Tu peknú obýčaj by všetci *mládenci*

mali nasledovať. — Minister vyučby gróf *Albert Apponyi* vyslovil *relovskému r. k. učiteľovi Augustinovi Schwartz*, ktorý teraz do pensie ide, za jeho dlhoročné učiteľské účinkovanie svoje uznanie. — *Rimsko-katolícky učiteľský spolok levočského okolia* dňa 5. októbra v *Podhradi* držal svoje tohoročné valné shromaždenie. Účast vzal na ňom i náš osvietený pán biskup dr. *Alexander Párvy*, ktorý tam veľmi peknú reč povedal; boveril o cíele vážnosti a užitočnosti *kresťanskej výchovy*, na konci povzbudil učiteľov, aby svoje veľké, vážne povinnosti ako jeho verní spolupracovníci svedomite plnili.

Chýry zo Šárisa: Prešov: Na meniny jeho veličenstva kráľa a v deň 6. októbra slávnostnú svätú omšu slúžil *praepošt a mestský farár Adalbert Zaborovszky*. — *Stoličný výbor* riadne zasadnutie jasenné vydržoval 11. októbra. — *Nadžupan stolice šárišskej Baltazár Semsey*, horlivého podporovateľa všetkých pohybov *katolíckych dra Štefana Zemberyho* vymenoval za *titulárneho hlavného fiskaľa stoličného*. — *Spolok krajinských kupcov na všetkých kupcov v krajine*, najnovšie vydal ohlas. v ktorom ich vyzýva, aby sa pripravovali a organizovali ku *volbám*. *Tunajší kupci*, rozumie sa *zväčša sami židia*, následkom toho už sa spájajú a organizujú. Podobne nech jednájú po celej krajine aj všetci *kupci kresťanskí*. — *Dom v ktorom býval dakedy knieža Franc Rákóczi II.* má prísť do predaju. — *Minister orby Ignác Darányi* vydal *nariadenie*, aby *spočítané boly všetky stromky morušové*. *Minister orby*, aby *ľudu k novému zarobku pomohol*, rozšíriť chce v *krajne* *hodbayníctvo* a k tomuto cíelu rozmnožiť *morušové stromky*. — *August Krizs* *prešovský katolícky učiteľ na hore Kalvarii* po dlhom *namáhanom účinkovaní* ide na *odpočinok* bez toho, žeby od *štátnej školskej vrchnosti* dostal *zaslúžené vyznačenie*. — *Jasenné stoličné valné shromaždenie* vydržované bolo 11. októbra. V *shromaždení* pojednávali aj *uzavretie stolice huňadskej*, ktoré *odmrstili*. *Rokovali* potom, kde majú *bezpečne umiestniť v stoličnom dome* *zbytočné peniaze* a *potážne toho uzavreli*, že ich *uložia v miestnych sporiteľniach*. — *M. Maria Gárdonyi* *priorka tunajšieho kláštora anglických mníšiek*, ktorá *cez dlhý čas neunávene pracovala na rozkvet tunajšieho kláštora*, *nariadením jej vrchnosti* *preložená je do iného kláštora* na jej miesto *príde M. Irenca Hájek z Budapešte*. — *700-ročnú pamiatku založenia radu sv. Františka* *odbovali aj v Prešove s veľkými slávnosťami*. *Slávnostnú sv. omšu* držal z tejto príležitosti *praepošt a mestský farár Adalbert Zaborovszky*, *gymazialný professor Karol Ágoston* *mal maďarskú a Ján Dobránszky* *farár zo Široka slovenskú kázeň*. — *Gazdovský spolok* *minulé dni* *robil próbu s mašinou na vyberanie zemiakov*. *Próba sa veľmi dobre vydarila*. — *Župan stolice šárišskej, dra Juliusa Holenia* *mestského lekára a Rudolfa Mankovics* *lekára z Bardiova* *vymenoval za titulárnych stoličných lekárov*. — V *Bardijove* a v *obci Giralt* *jarmaky vydržované boly 12. októbra*. — *Katolícki učiteľia Georg Huszozsky z obce Somos a Jozef Zelený*

z Alsószalók vyznačení sú povýšením platu 200—200 korún. — Štefan Béres katolícky učiteľ obce Megyes po 41-ročnom účinkovaní ide na odpočinok. Zarovnak po blahonosnom účinkovaní ide na odpočinok aj Mikuláš Bujda grécko katolícky učiteľ obce Csarnó. — Kisszeben: Štefan Krausz direktor elementarných škôl po dlhom a blahonosnom účinkovaní zomrel v 59. roku života svojho. Jarmok vydržiavaný tu bol 21. októbra a dobre sa vydaril. — Sódvár: Helena Lezányi, tunajšia rodáčka vymenovaná je ku praeparandii dievčenskej v Prešove. — V obciach Vörösalma a Jakabfalva z nepozornosti vypukol požiar a narobil veľa škody. — Szinye: Minulý týždeň sdržiaval sa tu cez 4 dni akýsi vandrovnik, za ktorý čas vlámal sa dvakrát a ukradol viacej vecí. Neznamého zbojníka stopujú žandári.

Pustošiaci víchor. Na polostrove Florida v Južnej Amerike a zvlášte v meste Key-West — ako z New-Yorku oznamujú — pustošil minulý týždeň obrovský víchor, ktorý nesmiernú škodu zapríčinil. Mesto väčším dielom v rumoch leží. Ukrutný víchor domy a deväť fabrík na cigare takrečeno sfúkol. Pozdĺž morského pobrežia sa všetky telegrafické dróty pretrhly a železničné koľajnice zaliala voda, tak že polostrov Florida je odťatý od sveta. Škodu šacujú na dva milióny dollárov. Keď víchor prestal, lupiči počali páchať nezbedy, načo v meste vyhlásili stav obleženia. Veľa ľudí prišlo o život a mnohí boli ranení. — Na ostrove Kuba tiež úžasný víchor pustošil, zvlášte na západných stranách Kuby. K tomu sa ešte aj oblaky pretrhly a voda celé rady domov odniesla. Asi 100 pobrežných parolodí vyšlo na nivoč. Nnoho ľudí zahynulo a ešte viac bolo ranené. Škoda je náramná a len v meste Havann šacujú škodu na jeden million dollárov. V meste Arroyo Naronjo srútil sa liečebný ústav pre suchotinárov. Mnoho chorých bolo ranené. Víchor asi 10 millio nov dollárov škody narobil.

Žila 104 roky. V obci Jardani pri Fiume zomrela vdova po statkárovi Žvilovičovi, ktorá žila 104 roky. Trikrát sa vydala. Mala 70 rokov, keď sa tretí raz vydala a jej posledný muž mal 100 rokov, keď umrel.

Olúpený vlak. Ako z Temešváru sdelujú, ozbrojení rumunskí sedliaci v nedeľu v noci s veľkou opovážlivosťou obkradli jeden vlak. Lúpež sa udala na stanici Porta Orientalis. V nedeľu v noci po 2. hodine dojachal na stanicu z Karánsebešu jeden nákladný vlak. Sotva vlak postál, z húštiny oproti budove stanice vyskočilo niekoľko rumunských sedliakov a sekerami vylámali dvere na vagónoch vlaku a obkradli vlak. Osobníctvo stanice nevedelo odpor vyvinúť. Náčelník stanice síce hneď telegrafoval na susednú stanicu, lenže pokým prišla odtiaľ pomoc, lúpežníci už ďaleko chodili. Žandarméria opovážlivých zlodejov s veľkou energiou stopuje.

Hlúpy žart. V blízkosti hlavného mesta v obci Rákošpalota v jednej noci predošlého týždňa pre blbý žart jedna žena prišla o život. V nočných hodinách totižto niekoľko nezralých chalanov s tým sa zabávalo, že bežiac po uliciach kričali: «Horí, horí, celá

dedina horí!» Ľudia sa pozobúdžali a vybehli na ulicu. Tam potom zbadali, že si z nich volakto robí nepodarený žart. Jedna v požehnanom stave sa nachodiaca žena sa ale natoľko nafakala, že ju porazilo na srdce a naskutku zomrela. Policia teraz ľahkomyselných mladíkov hľadá.

Nebezpečie uhorských robotníkov. Zo Saloník sdelujú, že v tamojšej textilnej fabrike pracujúci uhorskí a rakúski robotníci obrátili sa o obranu ku hlavnému konsulátu, lebo grécke bandy sa im pohrozily, že ich pozabijajú. Hlavný konzulát požiadal salonického predstaveného, aby sa postaral o zodpovednú obranu robotníkov.

Na vzducholodi na severnú točnu. Norvégska vetroplavecká spoločnosť v Christianii vydržiavala minulý týždeň svoje prvé zasadnutie vo veľkej dvorane univerzity. Na zasadnutí prítomný bol aj kráľ so svojim sprievodom. Professor Hergessel mal prednášku o vetroplavbe a posvietil na plán prekutania točnej zemegule na vzducholodi, ktorý on a Zeppelin vypracoval. Na túto cestu sa vtedy bude možno vydať, keď vzducholod bude v stave prekonať 9500 kilometrov cesty a keď aj za tri-štyri dni bude môcť zostať v povetří. O dva alebo o tri roky výprava bude hotová na cestu a na toto súca vzducholod koncom budúceho roka bude už hotová. Roku 1911. vykonajú viac dlhších ciest nad morom. Roku 1912. zamýšľajú ísť na Špitzbergské ostrovy, kde bude mať expedícia svoju ústrednú stanicu. Výprava vezme so sebou dve vzducholode. Jedna z nich zostane na Špitzbergách, odkiaľ ju v páde potreby druhá vzducholod pomocou bezdrôtového telegramu za sebou zavolá. Po zasadnutí vetroplavecká spoločnosť ku pocte profesora Hergessela dávala hostinu.

Oheň na železničnej stanici. Na železničnej stanici Pozsonyujváros 14. októbra v noci počas šibovania akiste od jednej z rušňa vyfrknutej iskry chytil sa nákladný vozeň, ktorý bol naložený sudmi s benzínom. Oheň zaraz prešľahol na susedný vozeň, na ktorom bolo naložené prešované seno a potom aj na ostatné vozne. Oheň trval päť hodín a za ten čas zhorelo deväť nákladných vozňov. Škoda činí 35.000 korún.

V Hamburgu chytení švindleri. V Hamburgu tieto dni chytili Emila Winklera a jeho manželku, ktorí z Uborska chceli ujsť do Ameriky. Emil Winkler bol okresným notárom v obci Kelče (st. zemplínska) a každý ho za bezúhonného, usilovného úradníka a za majetného človeka považoval a preto vrchnosť a obecnosť dôverovalo v ňom. Veľmi pansky žil, dal si postaviť nádherný dom a kupoval si role bez toho, že by to volakomu bolo byvulo podezrivé. Len teraz, keď v jeden pekný deň so svojou manželkou, tamojšou pošťarkou zmizol, zanechajúc svojich 8 dietok, vysvitlo, že pričinením svojej manželky verejné a privátne listiny falšoval. Medzi iným u filiálky gálszécskej sporiteľne v Humennom na falošné dlžobné úpisy, ktoré na mená v jeho notariáte bývajúcich gazdov falšoval, vyzdvihol za štyri roky asi 50.000 korún. Vec si vždy tak na-

riadil, že vyzdvihnutá summa vždy prišla po pošte, poštové poukázky potom on sám podpisoval a peniaze s vedomím svojej ženy vyzdvihol. Okrom toho manželky pár aj po pošte príslé peňažné zásielky defraudoval. Na poziadanie kráľ. fiškalátu v Sátoraljauhelyi manželský pár v Hamburgu práve vtedy chytili, keď chceli na loď vysadnúť.

HOSPODÁRSTVO.

Jako sa má ovocie oberať a odložiť.

Kde majú ovocné stromovie, tam je dôležité, aby sa ovocie v pravý čas soberalo a náležite odložilo, lebo len v tomto prípade udrží sa ovocie dobre a tak sa aj lepšie zpeňaží. Preto nebude od veci, keď tu niečo sdelíme o spôsobe pravidelnej oberačky. Dľa toho, či je ovocie letné, podzimné alebo zimné, aj oberačka sa líši jedna od druhej. Najprv dozrieva ovocie letné, toto sa neodkladáva, ale každý hľadá na to, aby ho čím skôr po oberačke mohol odpredať. Známe je, že jeden a ten istý druh ovocia nedozrieva v tom istom čase, ale že to závisí od pôdy, od polohy a poveternosti. V niektorých polohách dozrieva ovocie prv, v iných neskoršie; v pôdach piesočnatých a južnej strane dozrieva ovocie prv, ako v pôde hlinastej, severnej alebo severozápadnej. Udať prísne čas, kedy je letné ovocie v tých alebo oných prípadoch súce na soberania, nemožno, lebo niektoré druhy možno nechať na strome celkom dozreť, iné zas treba pooberať niekoľko dňami pred úplným dozretím, ktoré druhy potom treba odložiť do suchých tmavých miestností, aby tam dozrely. Letné ovocie sa poznáva, či je súce už na soberanie po tom, že mení barvu kožky a jadier, tak tiež, že odpadá so stromu a dá sa ľahko od stopky oddeliť.

Inak má sa to pri ovociu podzimnom a zimnom. Toto nemá žiadnych určitých známkov, dľa ktorých by sa súdiť dalo, či sa má už oberať alebo nie a je potrebné, aby zahradník poznal zvláštnosti každého druhu ovocia. Podzimné ovocie dozrieva obyčajne v septembri, do polovice októbra, a nechá sa pooberané dlhší čas odležať, aby úplne dozrelo a bolo súce napredaj.

Niektoré druhy podzimného ovocia, keď sa už majú soberať, zmäknú a čiastočne premenia barvu. Ovocie zimné nemá už týchto známkov a ostáva nezmenené aj vtedy, keď sa má oberať; je tvrdé a vyzerá, jako by malo ešte za niekoľko týždňov na strome ostať. Až niekoľko mesačným ležaním v príhodných miestnosťach

úplne dozrieva a zmäkne a súce je na jedenie vôbec. Zimné ovocie nemá sa pred polovicou októbra oberať, nemá-li ležaním uvädnúť a vyschnúť. Ovocie má sa oberať pri suchom počasi a nemá sa otkáť, ale pozorne odtahovať, aby sa neurazilo a tak nehnulo. Otkáť alebo so stromu otriasať sa môžu len také druhy, ktoré chceme sušiť alebo na kvas založiť.

Rozhodný vliv na trvanie a dobrotu ovocia má jeho odloženie. Najvýhodnejšie miesto na odloženie ovocia je miestnosť suchá, nakoľko možno tmavá, chladná ktorá sa dá dobre prevetrovať a kde cez zimu nemrzne. Miestnosti, do ktorých sa má ovocie odložiť, majú sa náležite prevetriať, vyčistiť a vybieliť, aby sa všetka plesnina odstránila. Keď sa ovocie poukladalo do pripravených miestností, tak sa nechajú okná za niekoľko dní otvorené, aby ovocie dobre uschlo a až potom sa všetky otvory zavrú, aby miestnosť tmavou ostala, čo má tú výhodu, že ovocie neskoršie dozrie a dlhšie sa udrží.

Keď takto s ovocím zachádzame, môžeme byť istí, že ovocie neztratí zo svojej dobroty, nezvädne a vyzerá ešte aj na jar zcela čerstvé. Rozumie sa, že miestnosti musejú sa častejšie prehliadnuť, za suchého počasia za niekoľko hodín prevetriať a nahnité ovocie odstrániť. V tom poriadku, v jakom jednotlivé druhy dozrievajú, majú sa upotrebiť alebo odpredať.

Podobne dobre sa zachová zimné ovocie, keď ho po oberaní preberieme, najkrajšie kusy po niekoľko dňovom ležaní do jemného papiera zaobalíme a do sudov odložíme. Sudy sa tak naplňujú ovocím, že ovocie kladie sa stopkami hore, úzko vedľa seba, až sa sud naplní, potom sa odloží do suchých a chladných miestností. Jestli sú miestnosti nie teplejšie, jako 4—5°C, zachová sa ovocie až do leta, má dobrú chuť, ostane čerstvé a predá sa o veľa lepšie, jako cez zimu alebo z jara.

Rozdávanie stromkov ku zalesneniu holých strán a úbočí.

Ministerstvo orby ku jarnému a jasnému zalesneniu holých strán, úbočí a k tomu súcich miest roku 1010, bude rozdávať zdarma jedno-dva, prípadne aj triročné stromky. Stromky budú sa rozposielať budúceho roku v druhej polovici marca a v druhej polovici októbra. Bližšie podmienky, za jakých ministerstvo orby stromky k zalesneniu dá, možno sa dozvedieť v patričnom kráľ. lesníckom úrade, ku ktorému bydlisko prositeľa patrí a tam dajú aj vysvetlenia ohľadom vystrojenia prosby. Prosbu o stromky treba opatrit korunovým štampilom a zadať sa má bezprostredne u kráľ. lesníckeho úradu najpozdejšie do 15. decembra tohto roku, lebo pozdejšie podané prosby nevezmú sa do ohľadu.

Nech vám slúži na známosť,

že prott nácthe, zachrypnutiu a zašlajmovaniu zvlášte vitečný liek je Fellerov Elsafluid. Ktokoľvek trpi na bolenie prs a hrdla liek tento utšuje kašeľ a občerstvuje trpiaceho. Tucet na probu 5 korún, dva tucty 8 kor. 60 hal. posielá franko lekárnik Feller Stubica, Kosto ná-ulica č. 18. (záhr. stol.)

DOPISY.

Nagybélce (Nitr. stol.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohoto dopisu v našom mi-
lom «Kreštane».

S Velkou radostou dávame na vedomie tým, kto-
rých sa týka, že vo Velkých-Bielicách dňa 9. októbra
katolík Ján Reiszel už otvoril svoj sklep; všetko je
uňho k dostaniu práve tak, ako vo väčšom meste, a
čo je najhlavnejšie, všetko je uňho lacnejšie ako u na-
ších tunajších židov. Ej veru už bol svrchovaný čas,
aby aj u nás boia tá konkurencia, ktorej sa židia tak
velice boja, lebo už uebolo k vydržaniu. Že čo a jaké
požehnanie vyplýva z toho slova: *konkurencia*, to my
len od toho času vieme, čo máme tu kresťanskú jatku
a sklep na potravné články. Zatiaľ tu žid Simko len
sám mäso sekal, dával ho po takej cene, jako sa mu
lúbilo. Komu mäso nebolo po vôli, tomu Simko naduto
povedal: «Kheď sa ti neľúbi, nechaj tak», lebo vedel,
že pre pol kila mäsa nikto nepojde do Žabokrék alebo
inde. Ale jak náhle otvoril tu jatku katolík Hoffmann,
žid Simko sekal mäso hneď o 12 krajciarov lacnejšie,
čo viac, baraniny predáva teraz kilo za 36 krajciarov.
Toto lacnejšie mäso pripísať musíme konkurencii. Práve
tak je to aj s potravnými článkami, za ktoré tunajší
židia, že o mnoho viacej brali, jako brať mali, o [tom
sme sa až veľul presvedčili, keď tu svoj sklep otvoril
katolík Ján Reiszel. Tak k. p. u tunašich židov za liter
petroleuma platili sme 20 krajciarov a u Reiszela za
liter fajnového petroleuma platíme len 14 krajciarov,
židia teda pri petroleume brali viac o 6 krajciarov!
Cylinder na petroleumovú lampu u žida koštuval 6 kr.,
u Reiszela ten istý cylinder koštuje len 4 krajciare a
tak je to so všetkým. Z čoho vidieť, že židia za všetko
o jednu tretinu viacej brali, jako brať mali. Pravda, že
na takýto spôsob peniaze uášim židom len sa tak
hrnuly. My starší ľudia ešte dobre sa rozpamätáme, že
k. p. žid Simko keď sem prišiel, ništ nemal; a čo je
tu, nagazdoval si ťazke tisíce. Už je čas, aby sme my
katolíci aj na seba pamätali. Všade vidíme, že žid za
žida stojí, jedon druhého podporuje. Učme sa od židov,
podporujme aj my jedon druhého! Ten katolík, ktorý
niečo u katolíka kúpiť môže, a predsa ide k židovi, je
nepriateľom sám seba, zapredáva svoju krv. Vvzývam
aj preto mojich spoluobčanov, taktiež aj tých, ktorí
bývajú v Navojovcách, v Malých-Bielicách a v Nedašov-
cách, nech podporujú mäsiara Hoffmanna a katolíckeho
sklepnika Reiszela, lebo jestli ich podporovať nebudú,

stane sa, že ani Hoffman, ani Reiszel sa tu neudrží
a potom až svitne našim židom, lebo keď nás do veľuku
prefahovali, budu nás potom ešte viac prefahovať.

Keď tu mal jatku otvoriť katolícky mäsiar Hoffman,
mnohí sa podpísali, že pod peňažitou pokutou len u
Hoffmanna budu brať mäso, veľul ale berú ho u Simku.
Je to statočnosť? K mäsiarovi Simkovi najviacej idú:
Malobieličania a niektorí Navojovčania a lakomia sa na
tých pár halierov, o ktoré Simko veľul mäso lacnejšie
dáva, na to ale zabívajú tí krátkozrakí, že keby každý
išiel ku Simkovi, a Hoffman by jatku zatvoril, Simko
by hneď istotne o 2 šestáky dražšie sekal mäso. Pravda
by sa im to nelúbilo? Vy Navojovčani Malobieličani
pohovorajte sa medzi sebou a podporujte len katolíka.

S veľkou radostou musím tiež spomenúť, že 28.
septembra otvorená bola u nás slávuostne nová óvoda
s tymto môžeme povedať, že v našej obci učebné za-
ležitosti tak sú sriadené, jako málo v ktorej obci. Za
nekoľko týždňov hotový bude aj nový dom gazdovského
kruhu, leďvaj čakáme, aby sa už otvoril. *Gazda.*

Odkazy redakcie.

B. S. Z. Utvorte si Jednotu, tá vám dá dobrú
radu.

S. K. F. Škoda čerňidla. Také veci nemožeme po-
trebovať.

H. F. K. Nič neprišlo.

Alfansko P. Spíte?

Nech každý vezme v známosť, že proti nácthe,
zachrypnutiu, zašlajmovaniu vítečný liek je Fellerov
Elsafluid. Presvedčiť sa môže každý, že tento liek pri
kašľaní a bolení prs liečive a občerstvujúce pôsobí.
Tucet na prôbu 5 korún, 2 tucty 8 kor. 60 hal. posiela
lekárnik Feller, Stubica, Kostolná ulica číslo 18. (Za-
hreb. stol.).

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 12. októbra.

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. Pšenica:
tisská K 28'85—29'90, stolnobelohradská K 28'70—29'70,
peštianska K 28'80—29'70, banátska K 28'95—29'80. —
Raž: prvotriedna K 19'70—20'00, druhotriedna K 19'50
do 19'60. — Jačmeň: prvotriedny K 14'75—14'95,
druhotriedny K 14'40—14'60. — Proso: K —.—
do —.—. — Ovos: prvotriedny K 15'70—16'00, druho-
tiedny K 15'40—15'60. — Kukurica: K 14'80—15'00
Repica. K 26'25—27'30.

**Neváhajte, keď vás hlava
bolí lež potrebujete hneď**

Beretvás-pastille

ktoré za desať minút zastavia najtuhšie
migrén-hlavy bolenie. — **Cena K 1.20.**
Lekármi odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekárni!

Dorába Tomáš Beretvás, lekárnik Kispest.

Prí 3 škatulkách
zasielka franko..

Múka pšeničná :							
č.	0	1	2	3	4	5	6
č	22.20	21.80	21.40	21.00	20.60	20.10	19.10
		č.	7	7 ¹ / ₂	8		
		K	17.10	15.00	8.20		

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

Drobné otruby: K 6.10, hrubé K 6.30.

Strova: fazuľa obyčajná biela K 22.00—22.50, fazuľa strakavá K 16.00— — — — — **Hrach:** nelúpaný, čistý K 29.00—32.00, lúpaný K 45.00—54.00. — **Šošovica:** čistá K 25.00—36.00. — **Konopné semä:** K 18.00 do 19.00. — **Mak:** K 54.00—58.00. — **Rasca** (kmín): Kor. 107.00—108.—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 184.00—185.00, vidiecka K 000.00—000.00.

Slanina: mestská 4-kusová K 159.00—160.00, 3-kusová K 162.00—163.00. vidiecka K — — — — — za 100 kilogr.

Datelinové semä: Červená datelina K — — — — —, lucerna jasnozrná K — — — — — za 100 kg.

Lekvár: srbský K 40—42, bosenský K 42.00—48.00 po 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 22.50—23.00, srbské (100 kusové) K 22.50—23.00 po 50 kilogrammoch.

Spiritus: Rafinovaný odanený vo veľkom 176.00 do 176.50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 48.00—49.00.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 35.50, fiumánsky White-Star (***) K 29.20 za 100 kilogr. so sudom.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 6.50—7.00, žlté K 6.80—6.80 za 100 kilov.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 82.00 do 82.50, kockový K 84.00—84.50, žltý K 82.00—82.50 za 100 kilogr.

Vajcia: prima uhorské K 96 - 100, od Tisy K 96 - 98, sedmohradské K 92—94 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2.50—2.60, k vareniu K 1.60—2.00 syr 14—20 h., všetko v kilogrammoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy krmené K 1.44—1.50 kilogr.; kurence k smaženiu a k pečeniu K 1.60—2.80, sliepky na polievku K 3.30—4.30 za jeden pár.

Kreštania kupujte len u kreštanov!

Osoží sám sebe, kto tieto pravdivé slová prečíta.

Hospodár v zime v lete pracuje pod holým nebom. Vlažný vetrík jary, horúčosť leta, studená mchla jasene, sňah a mrazy v zime zarovnak ocelujú a posilňujú jeho telo, prečo aj s polnou prácou zaoberajúci sa majú pevnejšie zdravie a dlhší život, ako v zatvorenom bydle mesta žijúci slabý človek. Predca ale koľko chorých nachodí sa aj medzi poľnými hospodármi! Hospodár nie ľahko zvalí sa na posteľ, keď mu dačo chýba, dlho sa drží, kým znôh nezapadne, vždy ale trápia ho bolasti, zoslabujú jeho sily a strpčia mu život. Prečo a na čo ale trpí poľný hospodár? Na túto otázku každý ľahko odpovie, kto zná hospodárstvo. Hospodár ľahko sa zohreje upotí pri ťažkej práci. Zvlášte na jar a v jaseňi sa často stáva, že studené vetry a dažde preniknú jeho telo a zapríčiňujú choroby s najostrejšími bolastami spojené, ako lámku, pakostnicu, klanie atď. Človekovi div srdce nepukne, keď vidí, ako ináč pevní ľudia na tieto potajomné a ťažko liečivé nemoce trpia. Tomuto by sa ale veľmi ľahko dalo odpomôcť. Každý vie, že na zdravie zvláštny pozor treba dávať, predsa ale koľko ľudí ochorie, nadovšetko následkom prechladnutia.

K veľkému uspokojeniu poslúžilo preto hospodárom, že po celej krajine pochvalne známa firma Koloman Brázay na spôsob chytrého solno víno liehu zvlášte pre hospodársku triedu uniedla do obchodu tak rečený **Brázay Menthol-lieh**, ktorý výborne pôsobiaci a zvláštného slozenia domový liek k dostaniu je všade ešte aj v 40 halierových (20 krajciarových) fláškách. Cieľom firmy Kolomana Brázay-ho je aby **Brázay Menthol-lieh** v každom dome ešte i v najchudobnejších rodinách nahotove bol k upotrebeniu, preto ho za tak lacnú cenu oddáva.

Všetci teda, ktorí telo svoje zabezpečí chcejú proti nehodám počasia, ktorým záleží na tom, aby vyhli prechladnutiu a chorobám z tohoto pochodiacim, alebo ktorí trpia na trapné bolasti a na ulavujúci balzam, dobročinné potieranie, trenie alebo obkladky sú utisnutí, už aj po krátkom upotrebovaní požeňovať budú **Brázay Menthol-lieh**.

Zvlášte v lete nevyslovne dobré služby preukazuje proti horúčostiam a omdleté telo opravde občerství, keď tvar a čelo potreme **Brázay Menthol-liehom**.

Oprobujto každý. • Cena jednej flášky len 20 halierov.

Brázay Menthol-lieh všade je k dostaniu!

Varujme sa bezcenných padelanín.

„Ku fabrike sukien“

Viedeň, XVI., Neulerchenfelderstrasse č. 2.

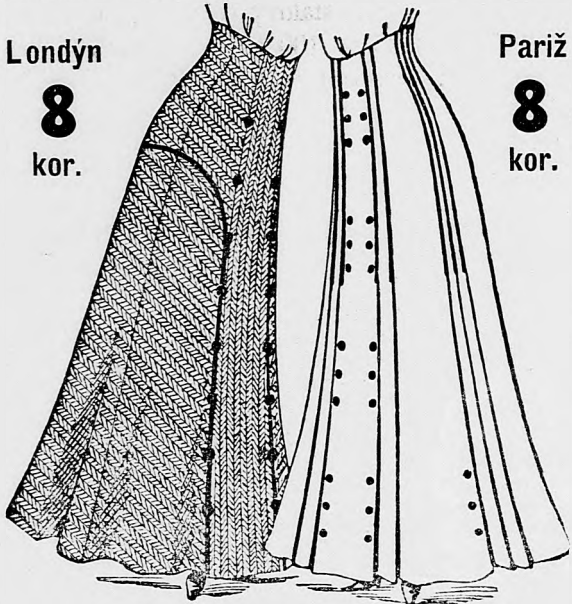
Dopisovanie v kazdej reči!

K cestovaniu a všednej potrebe elegantné blúzy sukne. Pre všetky panie nevyhnutne potrebné je nosenie mider sukien.

Londýn

8

kor.

Paríž

8

kor.

Londýn 8 korún.

Táto krásna mider sukňa jemne prilieha ku drieku zvonovou podobou, svedčí o dokonalosti krajačského umenia. Ozdobená je gombíkmi a šnorami. Táto fason privádza podstatu k povodnej platnosti a čo do vystrojenia a vkusného prevedenia sodo-vedá najhľadivejším nárokom.

Ktorákoľvek týchto sukni vyhotuje sa z dobrej jakosti a podoby anglickej látky na šaty pre panie, vo zvláste harmonických farbách ako sú sivé, olivové, zelené a drapp alabo z hladkého prima lodenu v čiernych, tmavosvetlých, sivých, olivozelených a tmavých farbách.

Tieže dve fasony v lepšej jakosti a vkusnejšom vystrojení, totižto z dušeskamgaru a še viotu v povyšných farbách oddáve za ma 11 K.

Strižka objednania.

„Ku fabrike sukien“ XVI., Neulerchenfelderstrasse číslo 2.

Prosím na níže podpísanú adresu odoslať kusov sukien za cenu.....K s poštovou dobierkou, jakosť a barva látky..... zvláštne poznamenanie..... driek cm..... dĺžba sukne zpredku na bokoch.....cm. dĺžka sukne zozadku.....cm. keby.....cm. (18 cm. merané od drieku) mider.....cm.

Bydlie

Meno

Stolica, ulica, o. p.

Odhliadúc od dvoch vyšuddaných fasonov, všetky hladké angjické a skvostné francúzske novoty opadáme od 5 do 50 korún, lejších vy obrazenia podávame v cenníku, ktorý na žiadosť posielamo franko a zdarma.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provouzo- vanie parcellovania a ku tomuto cieľu udeľovanie požíčiek. Cieľe ústavu tohoto vytvárajú užernictvo každého druhu, pretože on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa prácami právnymi, mernickými a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý po- stará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkám zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požíčku pri výhodných podmienkach, o com vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V. kerület Géza-utca 2. szám) na žiadosť ochotne odosiela. — Výhody poluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osahu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavateľa pozbavajú sa všetkých starostí parcellovania 4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraly dávajú sa popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požíčky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požíčky povolujú sa počnúc už od 300 orún. 3. Požíčka vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie po- trebná, potrebuje sa len lacné uhodnovenie notárske. Ústav požíčku vypovedať nemôže.

Tlačou Stephaneuma úč. spol. v Budapešti, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

Rušeň!

!!! S 18 prvých značeniami !!!

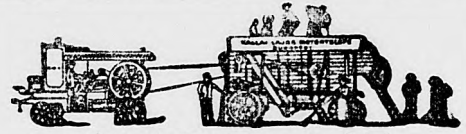
Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-utca 28. szám.

Odporuča najvrelej Ludvika Kállai elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!! Najjednoduchšej a najdokonalejšej mlátebný stroj prítomnosti !!

Bez strojníka ľahko k vedeniu bár ktorým gázdom aj medzi domami slamou krytými.

Osobytá trieda pre stroje poľného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatin adt.

Ludvika Kállai ktoré sa v našej vlasti najlepšie podavily.

Cennik s obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

Rušeň!

Oznamy prijíma

administracia

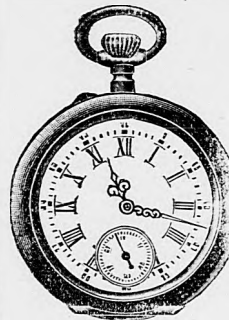
„Krestan“

■ ■ Budapest, ■ ■

Szentkirályi-u. 28.

Zázrak priemysl'u!

Len 3 kor. 40 hal.

nikkel anker rem. hodinky system Roskopf s olovenou zátvorkou, peknou retazkou s pevným cez 36 hodin idúcim anker strojom, s peknými ručkami a ukazovateľom sekúnd, košujú len 3 kor. 40 hal. 14 kar. zlatý prsten s opravdovým diamanantom len 5 korún.

Vdova Maria Holczer
Krakov 101. St.-Gertrudg. 103.

Obrazkový cennik s viac ako 1000 vyobrazením hodin, z atého a strieborného tovaru na žiadosť zdarma a franko.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Lacné perie na postel!

1 kg. sivé drápané 2 K, leďšie 2 K 40 h; polbiele 2 K 80 h; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg. veľmi fajne, ako snah biele, drápané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. papierie, sivé 6 K, 7 K.; biele fajnové 10 K.; naj-fajnejšie papierie z prs 12 K. — Pri oblednani 5 kg. franko. —

Hotové postele z hustej tkaniny červeného, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 116 cm. široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 58 cm. široký, naplnený novým, sivým, veľmi trvácim perim 16 K.; polpapierie 20 K.; papierie 24 K.; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 18 K. podhlavky 3 K, 3 K 50 h., 4 K. Vývoz s postovnou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezodpovedné návrat peňazi. S. Benisch v Deschenitz číslo 826. Böhmerwald. Cenniky franko zdarma.